

Mirjam van der Vegt

Schaduwvlucht

MOZAÏEK | ROMAN

Schaduwvlucht

Mirjam van der Vegt

Schaduwvlucht

UITGEVERIJ MOZAÏEK, ZOETERMEER

Ontwerp omslag Wil Immink
DTP binnenwerk AlphaZet prepress, Waddinxveen

ISBN 978 90 239 9273 8
NUR 301

© 2009 Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer
Alle rechten voorbehouden

www.uitgeverijmozaiek.nl

In de schaduw van de boom

Er was eens een man die zich enorm aan zijn eigen schaduw ergerde. Hij was zo ongelukkig over zijn eigen voetstappen, dat hij besloot om ze achter zich te laten. Maar dat leek een onbegonnen karwei; bij elke stap die hij zette, volgde zijn schaduw hem moeiteloos.

‘Ik moet harder lopen,’ verzuchtte hij.

Dus liep hij harder en harder, net zolang tot hij dood neerviel. Was hij gewoon in de schaduw van een boom gestapt, dan was hij van zijn eigen schaduw verlost geweest. En als hij was gaan zitten, waren er geen stappen meer geweest. Maar daar had hij niet aan gedacht.

Tsjwang Tsuh

Beter is een handvol rust dan beide vuisten vol zwoegen
en najagen van wind.

Prediker 4:6

Proloog

HET voelde alsof een ijskoude hand mijn hart plotseling omklemde. Ik zakte op mijn knieën en graaide met mijn handen in mijn tas. Dit was toch niet waar!

‘Gaat het wel goed met u?’ Een jonge vrouw met een blauw gesteven hoedje op haar strak naar achteren getrokken haar boog zich bezorgd over de balie.

Misschien had ik hem in het achtervak gestoken?

Het meisje was weer op haar plaats gaan zitten en wachtte geduldig totdat ik het gevraagde document tevoorschijn zou halen. Niets! Het vak was leeg. Er stond een hele rij achter mij en ik voelde hoe ze allemaal mee keken. Vreselijk, wat was het warm hier.

‘Rustig blijven,’ sprak ik mezelf toe. ‘Als je de dingen één voor één uit je tas haalt, zit dat paspoort er echt wel tussen.’ Ik legde mijn spullen één voor één op de balie. Een pakje kauwgom van een jaar oud, lippenvet. Sleutels van mijn werk, die ik eigenlijk thuis had moeten laten. Een paar prospectussen van huizen die ik onlangs had verkocht. Ik had deze tas moeten nakijken voordat ik vertrok. Dit was allemaal onnodige ballast. Dan het ticket dat ik gisteren had uitgeprint. Ik stak het de vrouw toe, in de hoop dat dit voldoende zou zijn.

‘Ik heb ook uw paspoort nodig.’

Ja, ja, natuurlijk. Ik moest opschieten. Tientallen balpenen, waarvan ik er altijd te veel in mijn tas had. Een paar boeken en een reisgids over Afrika. En nog een folder. Een folder over het klooster. Toen ik de vertrouwde muren op de foto zag staan, wist ik het opeens weer. Ik had mijn paspoort op het kale schoongeboende keukenblad gelegd, zodat ik het vanmorgen niet zou vergeten.

‘Ik ben mijn paspoort vergeten.’ Mijn stem klonk gejaagd.

Ze schoof mijn bezittingen met een beweging opzij. ‘Sorry, dan kunnen we u niet meenemen.’ De woorden waren als een vonnis. ‘U kunt bij die balie,’ ze wees ergens naar achteren, ‘proberen een tijdelijk document te bemachtigen, maar ik geef u weinig kans. U hebt nog een uur, dus als u dichtbij woont, kunt u uw paspoort misschien nog ophalen?’ Ze wachtte mijn antwoord niet af, maar richtte zich al tot de volgende passagier, die langs mij heen drong. Ik staaarde naar het hoopje op de hoek van de balie. Ik wilde dat ik de rommel net zo achteloos aan de kant kon schuiven als zij dat deed. In plaats daarvan propte ik alles weer in mijn tas, zo snel mogelijk, want de mensen begonnen te mopperen dat ik in de weg stond. Deed ik dat mijn hele leven niet al? Mensen in de weg staan? En nu ik had gehoopt alles achter mij te laten, was het onmogelijk om te vertrekken. Mijn benen droegen me naar de balie die de vrouw had aangewezen. Snel, misschien had ik nog een kans. Tegen beter weten in sloot ik aan in de rij. Mijn hart klopte in mijn keel en ik wipte op mijn voeten heen en weer.

‘Kan ik u helpen?’ Toen ik aan de beurt was, keek de

jongen achter deze balie me medelijdend aan, alsof hij kon zien dat mijn tranen hoog zaten.

‘Ik ben mijn paspoort vergeten.’ Misschien zou ik toch kunnen gaan. Hij schreef wat gegevens op, maar schudde al gauw zijn hoofd. ‘Op deze gronden kunnen we u geen tijdelijk document verschaffen.’

‘Ik heb geld,’ probeerde ik, en ik opende mijn portemonnee. ‘Ik kan betalen.’

Zijn blik werd strak nu, alsof ik hem een oneerbaar voorstel gedaan had. ‘U moet uw eigen paspoort halen, of uw vlucht annuleren.’

‘Wat een service!’ De oude man naast mij schrok van mijn grauw. Ik wurmde me langs de rij mensen en stond toen verloren in de hal. Het kon niet zo zijn dat ik hier moest achterblijven! Dat was onmogelijk. Net nu ik alles had achtergelaten. Hij lag daar gewoon op het keukenblad, zo voor het grijpen. Op de blauwe schermen zag ik mijn vlucht al staan. Nog anderhalf uur voor vertrek. Misschien mocht ik vijf minuten voor tijd inchecken? Dan zou ik het eventueel nog kunnen redden. Ik rende naar de balie van de luchtvaartmaatschappij, waar ik voor het eerst een vriendelijk iemand trof. De oude dame knikte begrijpend en pakte de telefoon. Nog voordat ze ophing, zag ik aan haar gezicht dat het geen goed nieuws was. ‘Ik kan u een halfuur later laten inchecken. Redt u het dan?’

Ik schudde vertwijfeld mijn hoofd.

‘Misschien kan iemand uw paspoort komen brengen?’ Ze probeerde me echt te helpen.

Mijn ouders hadden een sleutel van mijn huis, maar mijn vader was deze week weg en mijn moeder kon de weg naar Schiphol niet in een uur vinden.

Jerald. Jerald had een sleutel!

Het makelaarskantoor lag dicht bij mijn huis, dus hij zou zo langs kunnen gaan. Als hij doorreed zou hij hier binnen drie kwartier kunnen zijn. Het was de enige mogelijkheid. Maar ik kon het hem onmogelijk vragen. Hij was woedend geweest toen ik hem vertelde dat ik voor onbepaalde tijd wilde afreizen. Net nu, in de drukste periode, zou hij al het werk alleen moeten opknappen. Besepte ik wel wat ik van hem vroeg? Natuurlijk had ik dat beseft, maar ik kon hem niet uitleggen dat mijn reis nu belangrijker was. Hij noemde het een vlucht. Ik ging ervandoor, dat ontkende ik niet. Maar was dat vluchten? Ik maakte mijn keuze wel-overwogen. Dat kon je dan toch geen vlucht noemen? Het was eerder verstandig om je aan iets te onttrekken waaraan je anders onderdoor ging. Ik voelde het aan de kloppende pijn van mijn duim. Het was mijn eigen schuld dat mijn nagel was afgekloven en de gave huid net bij de nagel-aanzet rood, ruw en gebarsten was. Dit was mijn tic en ik schaamde me ervoor. Als er klanten tegenover me zaten, moffelde ik mijn hand weg onder het bureau. Ook nu liep ik met mijn handen in mijn jaszak. Ik moest Jerald bellen, het kon niet anders.

‘Wat?’ Hij klonk verbijsterd. ‘Dit kun je toch niet van mij vragen?’

Ik bleef stil. Wat moest ik zeggen? Toen hij verderging, was zijn stem zacht en donker. ‘Er is iets met jou gebeurd in dat klooster, dat moet wel. Sinds die tijd gedraag je je ontzettend vreemd. Waarom...,’ zijn stem klonk harder, ‘waarom wil je het mij niet zeggen?’

Weer bleef ik stil. Hoe kon ik onder woorden brengen

wat ik zelf niet eens wist? Ik hoorde hem zijn adem inhouden, alsof hij zichzelf moest beheersen. Toen zei hij iets redelijker: 'Ik ga nu ophangen en bel je over vijf minuten terug. Ik wil dat je in die vijf minuten heel goed nadenkt of je dit echt wilt. Is dit het waard?' Een klik, en hij was verdwenen.

Ik zocht een bankje en ging zitten. Jerald had gelijk. Was dit het waard? Moest ik mensen die belangrijk voor mij waren, opzadelen met mijn problemen? Waarom wilde ik eigenlijk weg? Onmiddellijk verschenen de verweerde muren van het klooster weer op mijn netvlies. Daniël, broeder Daniël. Kwam het niet door hem dat ik ervandoor ging? Ik deed mijn ogen dicht en sloot alle geluiden buiten. Alleen het kloppen van mijn hart, dat als een razende tekeering, was te horen.

'Je moet de stilte durven loslaten, om werkelijk stil te worden.' Het donkere timbre van Daniëls stem weerklonk in mijn hoofd. Ik zag hem weer voor me, zoals hij daar gisteravond opeens in mijn keuken stond.

Toen de deurbel ging, was ik net aan het pakken. Op het bed lagen zonnebrand, muggenverdrijver, een klamboe, malaria-pillen en een pieper die afging als je op een knopje duwde. Dat laatste was een cadeau van mijn moeder, die beweerde dat je in dat land vol negers alleen jezelf kon beschermen. Mijn kleding zat al in de koffer en dit paste er onmogelijk nog bij. Had ik echt wel aan alles gedacht? De gedachte dat ik toch iets vergeten was, zweefde rond in mijn hoofd. Maar wat dan? Het was niet mijn talent om twintig kilo bagage efficiënt in een koffer te stouwen. Ik verwachtte niemand, Daniël al helemaal niet. Toen ik de deur op een kier opende en hem

herkende, wenste ik dat ik het geluid genegeerd had. Nu zou ik er nooit meer achter komen wat ik nog moest meenemen. Het was raar om hem niet in habijt te zien, maar in normale kleren. Hij droeg een bruine coltrui op een verschoten spijkerbroek. Zijn kale hoofd was bijna helemaal verdwenen onder dik donker haar. Het maakte hem menselijker. Minder heilig en nog aantrekkelijker.

'Ik hoorde dat je weggaat?' Hij viel direct met de deur in huis.

'Van wie?' Het klonk vijandiger dan ik het bedoelde.

'Van Irne.'

'Ben je bij háár op bezoek geweest?' Ik zei het vernietigend, alsof Irne niet gewoon een goede vriendin van mij was. Omdat hij zweeg, ging ik genadeloos verder: 'Je zet de bloemetjes wel buiten, of niet? Je hebt haar altijd al leuk gevonden, toch?'

Deze keer leek hij zich te hebben voorbereid op mijn cynisme. Zonder te vragen liep hij langs me heen naar binnen, de keuken in. Hij leunde tegen het aanrecht en wachtte tot ik wat zou zeggen. Ik kon alleen maar naar hem kijken, zoals hij daar mijn kleine keuken vulde. Omdat ik alles al netjes had opgeruimd voor mijn vertrek, weerkaatste zijn stem hol in de ruimte. 'Kom je nog terug?'

Ik keek hem uitdagend aan. 'Waarschijnlijk niet.'

Hij pakte de koffie die ik net voor mezelf had ingeschonken van tafel en goot hem in een teug naar binnen. Met een klap zette hij de mok terug.

'Je bent al op de vlucht vanaf het moment dat ik je ontmoette.'

Ik pakte de mok en bestudeerde of hij nog heel was.

Zijn volgende vraag had me niet moeten verrassen. 'Neem je God mee?'

'Nee, waarom zou ik? Die heb jij toch ook achtergelaten in het klooster?'

Hij ging niet in op mijn insinuatie, maar pakte me plotseling bij mijn schouders.

'Kun je niet overal je eigen klooster creëren?'

Zijn vraag maakte dat ik hem wilde aanraken, maar ik hield me in. Hij stelde nooit zomaar een vraag, alleen die waar hij zelf doorheen was gegaan. Deze vraag verried hem.

Toen was daar even dat ene moment waarin van alles had kunnen gebeuren, maar er gebeurde niets.

'Goede vlucht,' zei hij zachtjes en hij liep met grote stappen weg. Ik sloot de deur en liep als verdoofd naar boven. Daar propte ik de overgebleven bagage in de hoekjes en gaatjes, ging op de koffer zitten en ritste hem dicht.

Ik belde Jerald en voelde het schuldgevoel steken, toen ik hem mijn besluit mededeelde. Hij zuchtte: 'Ik kom eraan.' Als op commando verslaptten mijn spieren en verdween de band om mijn maag. 'Ik weet niet hoe ik je kan bedanken.'

'Ik ook niet!' Dreigend: 'Totdat ik er ben, heb je de tijd om erover na te denken.'

Ik liep opnieuw naar de balie en vertelde de behulpzame dame dat het was gelukt. Ze zou een plek voor me vrijhouden. Daarna ging ik op zoek naar een mooie stropdas en een fles whisky als voorlopige aflat. Jerald hield van opvallende dassen, dus vroeg ik de verkoper naar de meest exclusieve. Er was een fles in de aanbieding, maar ik wist dat Jerald van oude gerijpte soorten hield. Zonder aarzelen pakte ik het oudste jaar. Toen ik in de rij stond om af te rekenen, ging mijn telefoon weer.

‘Over een halfuur sta ik voor ingang A. Je kunt nog mee terugrijden naar huis en dit onzalige plan stopzetten.’ Hij was echt chagrijnig.

Ik hoefde er niet over na te denken. Teruggaan zou ik niet. Ik zou straks opstijgen boven de wolken die alle zicht op beneden zouden ontnemen.

Waar je ook heengaat, je neemt jezelf altijd mee. Misschien was het waar, maar ik hoopte dat het in die nieuwe wereld makkelijker was. Makkelijker om alles te vergeten.

Eerste trede

Een herademing op het leven

Je komt niet zomaar de stilte binnen: er zijn drie treden.

Op de eerste trede ben je aangenaam verrast te herademen, en de rust en de vrede van de uiterlijke stilte te ervaren.

Stilte is heel wezenlijk voor echte communicatie, voor dialoog, voor verstaan van het leven zelf. Ik ben huiverig voor woorden. Laat het leven toch gewoon ademen, houd je mond nou eens dicht, laat het leven zijn.

Het woord 'tegenwoordig' heeft voor mij daardoor een andere betekenis gekregen: soms gaat het leven 'tegen alle woorden in', heeft het geen woorden nodig, overstijgt het alle woorden.

Dan zwijg ik.

Daniël van Santvoort, abt van trappisten Caldey Island

1

Klooster

HET gebouw doemde op tussen de bomen en de kale ronde omgang bood een verlaten aanblik. Automatisch ging ik iets langzamer fietsen, alsof ik de confrontatie met de eenzame muren zo lang mogelijk wilde uitstellen. Boven een lage wal glinsterden ramen in het zonlicht. Zouden we hier echt stoppen? Misschien vergiste ik me en waren de slierten mist die tussen de donkere stammen zwierven, geen voorbode van onheil. We konden er natuurlijk ook gewoon voorbijfietsen. De anderen leken nog niets in de gaten te hebben. Ann, Irne, Lois en ik; we kenden elkaar al tien jaar. Maar wat was kennen? Kende je elkaar goed als je ieder jaar met elkaar op vakantie ging?

Ann minderde vaart en kwam naast me fietsen. Zij was verantwoordelijk voor de verrassende bestemming van dit jaar. Lois was zwanger, dus té avontuurlijk – zoals wild kamperen op zandverstuivingen midden in het bos – mocht het niet worden helaas. Ann had niets willen loslaten, maar ons gesommeerd een paar goede inspirerende boeken mee te nemen.

Ze legde haar hand op mijn arm. ‘Tien jaar geleden begon het met bezinning,’ haar hand streek over mijn huid, ‘en daar leek het me nu weer tijd voor.’ Ze refereerde aan een fotoworkshop over ‘zin’, waar we elkaar tegen het lijf

waren gelopen. Tussen mij en Ann was het een hernieuwde ontmoeting geweest; we kenden elkaar al uit onze kindertijd. Irne en Lois hadden zich tijdens de opdrachten die we moesten uitvoeren als vanzelf bij ons aangesloten.

Mijn vermoeden klopte dus. We zouden er niet voorbijrijden. Ik duwde haar hand van mijn huid.

Ze keek me fronsend aan. ‘Wat hijg je, ben je nu al moe?’

‘Neel!’ Ik verzachtte mijn uitroep met een glimlach. ‘Als het is wat ik denk, is het heel bijzonder.’

Ze fietste tevreden naar voren. Natuurlijk vond iedereen dit leuk. We kenden elkaar tenslotte al tien jaar.

Irne minderde vaart. ‘Ann, wat een verrassing! Blijven we hier ook slapen?’

We draaiden een smalle landweg op en stonden ineens voor de gietijzeren hekken.

‘We gaan hier toch niet echt naar binnen?’ Ze luisterden niet naar mij.

Irne zette haar fiets tegen het hek en Ann en Lois volgden haar voorbeeld. Ze wachtten op mij, maar ik maakte nog geen aanstalten af te stappen. ‘Nou, wat gaan we hier doen?’

Irne rommelde al aan het hek. ‘Kom op, Hannah, laat je gewoon verrassen. Dat wilde jij toch zo graag?’

Ik reed naar het informatiebord iets verderop. Het was inderdaad een stilteklooster. De diensten waren op een vergeeld blaadje aangegeven. ‘Dagorde van het office’ stond erboven. Van 04.30 tot 20.30 uur waren er verschillende bijeenkomsten, en de winkel en de bierbrouwerij waren elke middag geopend. Naast het vergeelde blaadje hing

een poster over het abdijleven. Elke zaterdag was er een informatiemiddag. ‘De stilte geeft antwoorden,’ luidde de promotietekst.

Ik fietste de muur langs, de hoek om. Een uitgestrekt landschap ontvouwde zich, met in de verte glooiende heideheuvels. Je kon vanaf de weg zo de natuur inlopen. Langs de muur van het klooster stond een oude Peugeot, maar verder wees niets op enig menselijk leven. Iets verderop zag ik een oude schuur. Een aantal wijnvaten stond her en der verspreid onder het gammele afdak en een grijze kat lag loom in een hoek. Door een opening in de kloostermuur was een binnenplaats met een terras te zien. Er stonden lege bierglazen op de tafeltjes, maar verder was ook hier niemand te bekennen. Een gracht stopte mijn gang langs de kloostermuur. Vanaf hier kon je alleen nog maar het bos inrijden, dus ik kon beter teruggaan.

‘We blijven hier een midweek en de eerste dagen horen we volgens de orde niet met elkaar te praten,’ hoorde ik Ann tegen de anderen zeggen toen ik weer bij het hek aankwam. Ik twijfelde of ik zou tegensputteren, maar misschien was het zo erg nog niet. Drie dagen waren zo voorbij en als we stil moesten zijn, konden Ann en Lois ook niet de hele tijd over Anns kinderen of de toekomstige baby praten.

De monniken leken onze komst te voorvoelen, want voordat Ann na het gietijzeren hek op de grote houten deur met ornamenten kon kloppen, zwaaide deze langzaam open. Een stille binnenplaats die ik vanbuiten nog niet gezien had, lag voor ons, met bloeiende mimosa aan alle kanten. Het was dat de gebochelde man zacht kuchte, anders had ik hem niet opgemerkt. Hij stond schuin achter de deur en hield

zijn ogen neergeslagen. Met zijn hand op zijn hart sprak hij ons zacht toe: 'Moge uw verblijf een tijd van vreugde zijn.' Even sloeg hij zijn vriendelijke ogen op. 'Ik wens u allen veel devotie.' Hij wees naar een deur aan de andere kant van de tuin.

'Welkom dames.' Het kostte de volgende monnik zichtbaar meer moeite om de ogen neergeslagen te houden, terwijl hij ons het klooster binnenleidde. Zijn luide stem weerkaatste tegen het hoge plafond. 'Hier hebt ge de sleutels van uw verblijf. Over een halfuur is er een dienst, en daarna staat het warme eten op tafel.'

Hij overhandigde ons een sleutelbos waarmee we onze kamer en een schuur voor de fietsen konden openen. Toen de anderen de trap naar de kamers op liepen, bleef ik staan in de hoge gang. Ann keek vragend achterom. Ik knikte haar toe, draaide me om en liep de gang in. Dat onrustige gevoel wilde ik kwijt.

Langs de wanden hingen schilderijen met de abten uit vroegere tijden. Dom Emmanuel van Gassel, Augustinus Schaapen en Gabriël van de Moosdijk. Met ernstige ogen volgden ze mijn gang, strak en streng. Ik zou deze locatie zelf nooit uitgekozen hebben. Wat wilde Ann hiermee? Ik struikelde over een losliggend stuk marmer en toen ik opkeek, was er opeens een gevoel van verrassing. Midden tussen de strakke gezichten hing iemand die ik hier niet had verwacht. Columbanus Tewes. Zijn naam was met krullende letters aangebracht. Was het de vaardige hand van de schilder of het innerlijk van deze man dat dit doek deed stralen? Hij had een milde uitdrukking op zijn gezicht, zijn ogen waren vriendelijk en wat droefgeestig. Ik zocht een woord dat zijn blik kon beschrijven. Mededogen, dat was het.

Ik ademde in en uit en het beklemmende gevoel in mijn borst werd langzaam minder. De sleutels rinkelden in mijn hand, nu kon ik naar boven. Met lichtere tred liep ik de gang weer door, de trap op. Ook daar was er weer een verrassing. De kamer was groot en ruim. Een bed aan weerszijden van de ruimte en een zwaar houten bureau in het midden. Toen ik de glas-in-loodramen openzette, stroomde de geur van de bloeiende binnentuin de kamer in, samen met het gezang van tientallen kleine vogeltjes. De lakens waren door en door wit, in kaarsrechte vouwen gesteven. De orde en netheid deden me denken aan de logeerpartijen bij mijn oma. Toen ik de lakens uitvouwde, hoorde ik ze knisperen en kraken, net zoals vroeger bij haar thuis. Met een snelle hand maakte ik mijn bed op. Eerst een onderlaken, dan een bovenlaken en daarbovenop een groene wollen deken. De kleine wastafel in de hoek blonk alsof hij net geboend was. Mijn tassen gingen keurig in de hoek van de kast, een aantal bloezen hing ik op een haakje. Voor onrust was hier geen plaats, ik had me niet druk hoeven maken. Toen ik een boek op de hoek van de tafel legde, dwarrelde er een geel blaadje op de grond.

‘Intreden in de stilte’ stond bovenaan in schuine letters. ‘Hoe je kunt komen tot de derde trede van stilte.’ Voordat ik verder kon lezen, klonk er vanbuiten opeens het gedragen geluid van een klok. Als ik opschoot, kon ik de eerste dienst nog meemaken.

Hannah, een jonge makelaar, wordt achtervolgd door herinneringen aan de verdrinking van een jong meisje, waarin zij een rol speelde. Maar ze kan niet terughalen wat er werkelijk is voorgevallen. Met drie andere vrouwen gaat Hannah een week naar een klooster voor bezinning. Ze vindt in het klooster niet de rust waarnaar ze op zoek is, maar wel de wijze jonge monnik Daniël, tot wie ze zich op onverklaarbare wijze aangetrokken voelt.

Een nachtelijke gebeurtenis zorgt voor een omslag in haar leven en dat van Daniël. Ze vertrekt richting Afrika in de hoop alle schepen achter zich te verbranden. In de krottenwijken ontmoet ze de wijze oude moeder Moria, die haar de ogen opent voor haar verleden.

Maar durft ze dat verleden ook onder ogen te zien?

Een eigentijdse debuutroman over een jonge vrouw die, achtervolgd door een onopgelost raadsel uit haar verleden, wanhopig op zoek is naar rust.

Mirjam van der Vegt (1977) is werkzaam als redacteur bij EO-Visie. *Schaduwwlucht* is haar debuutroman.

ISBN 978 90 239 9273 8 NUR 301

9 789023 992738